

9

Er was eens ... een sprookje

Léon de Caluwé

OPBRENGST

Deze werkvorm kan gebruikt worden om deelnemers zicht te geven op de eigen normen, waarden en emoties in relatie tot de kleuren. Het sprookje geeft ze de gelegenheid om zich te identificeren met bepaalde personages (of juist niet!). Met name de niet-cognitieve aspecten komen naar voren. De werkvorm geeft ook een mogelijkheid om de voorkeur en afkeur van bepaalde gedragswijzen bespreekbaar te maken. Waarom vind ik iemand sympathiek en niet sympathiek?

AANPAK**Presenteer de vijf hoofdfiguren**

In het verhaal figureren de volgende vijf personages die je eerst presenteert:

De setting van het verhaal

(maak eventueel een tekening op een bord of flip-over):

Aan de zuidkant van de rivier woont de vrouw (Leanne is haar naam) in haar bijzondere en creatieve huisje. Ze woont vlakbij de rivier en kan haar (vele en mooie) kleren wassen in de schone rivier. De rivier mag dan schoon zijn, het wordt ten strengste afgeraden te baden in de rivier vanwege de aanwezige krokodillen. Ongeveer 1000 meter ter linkerkant van het huis van Leanne woont de kluisenares in haar

efficiënt ingerichte optrekje, een zeer intelligente vrouw in het bezit van een goed gevulde bibliotheek. Ongeveer 1000 meter ter rechterzijde van Leanne woont de veerman in zijn deftige en dure huis. Op de oprijlaan ligt de boot waarmee hij mensen naar de overkant kan brengen.

Aan de overkant van de rivier, recht tegenover het huis van de veerman, staat het huis van Fred, het type leraar en luisterend oor. Naast zijn huis is een groot en donker bos. Daar waar het bos eindigt, zo ongeveer op de hoogte van het huis van Leanne (maar dan aan de overkant) staat het gezellige, knusse honk van Sjors, omgeven door een prachtig bloeiende tuin.

Een vrouw die zich graag omgeeft met veel mooie kleding: Leanne

HET SPOOKJE

Op een zekere dag loopt Leanne naar de rivier om daar haar kleren te wassen. Het is een mooie dag en zoals altijd heeft ze zin om ook van deze dag weer een geweldige dag te maken. Ze kijkt uit over de rivier en daar ziet ze Sjors staan op de andere oever. Ze is op slag verliefd. Nu gebeurt haar dat wel vaker, maar dit keer is het helemaal raak. Ik wil met deze man trouwen, denkt ze. Ze moet dus naar de overkant zien te komen en loopt onmiddellijk naar de veerman Max. 'Ik wil graag naar de overkant', zegt ze hem. 'Dat is geen enkel probleem. Dat kan wel', zegt Max, 'dat kost € 350.' Leanne heeft zoveel geld niet en ze keert terug naar huis.

Een deskundige kluisenares en raadgeefster: Marie

Een veerman die mensen over de rivier kan varen tegen een vergoeding: Max

Ze denkt na en ze besluit om naar kluiszenares Marie te gaan om haar om raad te vragen. Ze vertelt haar haar verhaal: 'Ik ben zojuist op slag verliefd geworden en ik wil naar die man aan de overkant, want ik voel dat hij het is, mijn droomprins. Ik heb niet genoeg geld om de veerman te betalen. Wat kan ik doen?' Marie op haar beurt denkt eens diep na. 'Dat is een ingewikkeld probleem, daar moet ik eerst eens uitgebreid over nadenken, kijken wat de essentie is, alle mogelijke oplossingen bedenken en dan de beste uitkiezen. En natuurlijk ga ik ook nog even mijn boeken raadplegen. Dat kan ik beter even alleen doen. Kom over een uur maar terug. Dan kan ik je raad geven', zegt zij.

Leanne komt na een uur terug. Ze is benieuwd naar het advies van de kluiszenares. Marie zegt: 'Ik heb het probleem goed door-

Een aardige gezellige man die altijd zorg draagt voor een goede sfeer: Sjors

grond; ik heb mijn best gedaan, maar van de oplossing heb ik geen verstand. Ik adviseer alleen over dingen waar ik wél verstand van heb. En in mijn boeken staan ook geen oplossingen. Ik ga er dan ook van uit dat jouw probleem niet oplosbaar is en dat de wetenschap dit nog moet onderzoeken. Ik raad je aan nog maar eens terug te komen wanneer de wetenschap verder is.'

Leanne is erg teleurgesteld en ze gaat wederom naar de veerman en vraagt: 'Kan ik de overtocht ook vergoeden zonder geld?' Dat vindt de veerman een goed idee en hij vraagt haar: 'Wat heb je te bieden?'

De vrouw vertelt hem dat ze vele, mooie kleren heeft. Max wil die kleding dan wel eens zien. Hij gaat met de vrouw mee en is verrukt over de kleren. 'Die garderobe is wel € 250 waard', zegt hij. 'Ja', zegt de vrouw, 'maar dat

Een man met wie je een goed gesprek kan hebben en die sterke vragen stelt: Fred

is nog niet genoeg.' De veerman kijkt haar aan: 'De jurk die je nu draagt, vind ik ook erg mooi. Daar geef ik nog eens € 100 voor.' De vrouw gaat onmiddellijk akkoord met dit voorstel. Ze gaat naar de boot en de veerman brengt haar naar de overkant van de rivier. Aan de overkant geeft ze volgens afspraak haar jurk aan de veerman.

Wanneer Leanne uiteindelijk aan de overkant is aangekomen, loopt de dag reeds ten einde. Het wordt koud en de duisternis grijpt om zich heen. Ze ziet het huis van Fred en er is geen andere mogelijkheid voor haar dan daar aan te bellen. Fred doet open. Leanne vraagt of ze daar de nacht kan doorbrengen en morgen haar tocht kan vervolgen. Fred antwoordt op die vraag: 'Iedereen is hier altijd welkom. Kom, laten we er eens rustig bij gaan zitten. Vertel me wie je bent en hoe je

hier zo terecht gekomen bent.' Het wordt een mooie avond. Ze hebben een goed gesprek met elkaar. Leanne is verbaasd over de vragen die Fred stelt. Fred stelt goede vragen, vragen die stof tot nadenken geven en die verwondering opwekken. Ze vindt Fred een interessante man, een heel ander iemand dan Sjors, haar prins op het witte paard, de man waar ze in één klap verliefd op is geworden.

Na een goede nacht en een stevig ontbijt gaat Leanne de volgende ochtend op stap. Bij het afscheid stelt Fred nog een laatste vraag: 'Leanne, ik vond het geen probleem dat je hier zo aankwam. Maar zal Sjors straks niet raar opkijken als hij je zo ziet?' Leanne knikt bevestigend. 'Doe mijn ochtendjas maar aan', zegt Fred.

Leanne loopt door het bos naar het huis van Sjors. Als ze daar aankomt zegt ze tegen hem: 'Jij bent de man van mijn dromen. Mijn prins op het witte paard. Ik wil graag met jou samenleven.'

Sjors begint te lachen en zegt: 'Ik vind het heel fijn dat je er bent. Ik vind je aardig en ik wil je graag veel beter leren kennen. Ik ben benieuwd of het klikt tussen ons. Ik zal de open haard aansteken en een fles wijn opentrekken. Zo kunnen we met elkaar kennismaken. Dat lijkt mij de juiste stap om mee te beginnen.'

De volgende dag loopt Fred toevallig langs het huis van Sjors. Hij ziet Leanne in de tuin en vraagt haar of hij zijn ochtendjas weer kan meenemen. Als Sjors dit hoort, fronst hij zijn wenkbrauwen ...

Oefening 1

Vertel bovenstaand sprookje. Vraag aan de deelnemers om even na te denken over alle vijf de hoofdrolspelers. Met welke figuur identificeren zij zich het meest en waarom? En met welke het minste en waarom? Of voor welke figuur hebben ze de meeste sympathie en waarom? En voor welke de minste en waarom?

(De veronderstelling is dat mensen zich het meeste identificeren met personen die het beste bij het eigen systeem van waarden en normen, de eigen ethiek en de eigen emoties passen. Het gedrag van personen dat daar niet bij past, wordt niet sympathiek gevonden en de handelwijze wordt dan ook gezien als misbruik, onethisch en dergelijke).

Oefening 2

Maak vijf groepen van de deelnemers. Vraag aan elk van de groepen om zich in te leven in één van de vijf hoofdfiguren. Elke groep heeft dus een ander personage. De groep bereidt een presentatie voor met de positieve en sterke eigenschappen van de eigen figuur. En ze geven tevens aan vanuit welke perceptie deze figuur naar de andere hoofdpersonen kijkt. Ze presenteren dit aan elkaar.

De vijf groepen kunnen zo zijn samengesteld, dat de deelnemers zelf ook de dominante kleur van hun hoofdpersoon hebben, maar dat is niet noodzakelijk.

(De veronderstelling hier is, dat mensen een positief oordeel hebben over de eigen hoofdfiguur en een naar negatief tenderend oordeel hebben over de andere hoofdpersonen.)

Oefening 3

Maak vijf groepen. Elke groep krijgt een personage toegewezen. Vraag aan elke groep om het verhaal opnieuw te vertellen vanuit de beleving van het eigen personage. Hoe zou jouw personage 's avonds thuis dit verhaal vertellen aan zijn/haar partner? Maak er een beetje smeutig, spannend verhaal van en maak het ook enigszins persoonlijk. Begin bijvoorbeeld met: Ik ben kluiszinares. Ik woon aan de rivier en op een dag komt een opgewonden vrouw in een vreemde jurk bij mij ... (enz.).

(De opdracht is bedoeld om de vijf personages scherp tegenover elkaar te zetten. Het gedragsrepertoire van de eigen figuur wordt zo uitvergoot. Vraag: welke groep kan leven met het verhaal van welke figuur en welke verhalen botsen juist enorm?)

Oefening 4

Maak groepen van deelnemers. De groep moet consensus zien te bereiken over het gedrag van de verschillende figuren.

Bijvoorbeeld met betrekking tot Marie, de kluiszinares:

Wat hij/zij doet of niet doet is fair, want ...

Wat hij/zij doet of niet doet is niet fair, want ...

(Het feit dat er consensus bereikt moet worden maakt de opdracht spannend. De deelnemers zullen namelijk hun eigen oordelen en voor- en afkeuren goed moeten verwoorden en moeten proberen de anderen te overtuigen ... dat zal niet makkelijk lukken!)

BIJSLUITER

Indicaties en contra-indicaties

- Het is niet raadzaam om deze werkvorm te doen in een cognitief ingestelde groep of in een sfeer van onuitgesproken controverses.
- De bereidheid om de fantasie aan te spreken en een open en onbevangen sfeer zijn nodig. Het is ook wenselijk om de verwachting te kanaliseren dat het gaat om eigen waarden, normen en emoties.

Moeilijkheidsgraad

Het nagesprek leiden is niet bijzonder moeilijk. Zeker als de deelnemers ook op elkaar reageren, gaat het meestal vrij soepel. Vragen stellen is de krachtigste interventie. Waarom vind je dat? Wat doet dat bij jou? Wat zit daar achter? Waar merk je dat aan? Wat vind je meestal van zo iemand?

Professionele tips

Het is leuk om er een spannend verhaal van te maken. Uit je hoofd vertellen heeft de voorkeur. Maar je kan het ook voorlezen of laten lezen. Tekeningen van de plattegrond maken op een bord of flip-over is nuttig. Ook de hoofdrolspelers voorstellen op een flip-over helpt. Plaatjes van hun huizen en tuinen kan interessant zijn.

ACHTERGROND

Ontstaan

In een eerste versie is het sprookje bedacht door een docent in het hbo met de bedoeling om de kleuren beleefbaar te maken. De huidige versie is een aantal keren aangevuld en gewijzigd.

Het sprookje is tientallen keren gebruikt. Op basis daarvan is de huidige versie en vorm ontstaan. De verschillende oefeningen zijn allemaal uit-geprobeerd.

Werkzame bestanddeel

Het sprookje maakt de verbeeldingskracht van mensen los. Vooral de waarden, normen en emoties komen naar voren. Intuïtief vinden mensen bepaalde personen in het sprookje sympathiek of niet sympathiek. Ze kunnen meestal goed verwoorden waarom dat zo is aan de hand van gedragswijzen of bepaalde gebeurtenissen in het sprookje. Ze kunnen zich meestal goed inleven in bepaalde personages en de manier van denken.

Literatuur

Jong, T. de & Veer, S. van der (2011). *We presteerden nog lang en gelukkig... Een sprookjesboek voor organisatieverbetering*. Culemborg: Van Duuren Management.

